

Szalay

Károly ■ SZÓKIMONDÓ

A lakiteleki sátor IV.

A következő nagy jelentőségű összejövétel a „Lakiteleki sátor” égisze alatt 1987-ben volt. Szellemisségében, céljaiban az 1979-es, *Illyés Gyula* eszmeiségében fogant találkozóznak nemcsak folytatása, hanem kiteljesedése is. Rendkívül fontosnak tartom ezt a tényt, mert Lakitelek története – napjainkig – organikus egységet alkot, elemei egymásra épülnek. Mielőtt azonban rátérnék a magyarság esélyei című tanácskozás ismertetésére, vissza kell hogy ugorjak az 1985-ös októberi eseményekre.

Az 1956-os forradalomra nem csak Lakiteleken emlékeztek. Október 15–17. között rendezték volna meg az „alternatív kulturális fórumot” a Duna Intercontinental Szálló különtermében. Amelyet azonban a szervezők külügyminisztériumi nyomásra kénytelenek voltak áthelyezni. Előbb *Eörsi István*, majd *Jeles András* lakásán megtartani 80–150 fő részvételével. A magyar ellenzéki írók közül részt vett *Csoóri Sándor*, *Csurka István*, *Konrád György*, *Mészöly Miklós* többek közt. Hangsúlyozzuk: a két mai, a nemzeti konzervatív és a balliberális politikai csoportosulás virtuális előzményei. Együtt. Vagyis a magyar irodalmi-szellemi élet akkor még egy tömböt alkotott, és a lakiteleki fórumokon is részt vettek még kósza liberálisok. Istenem! De szép. Még együtt a két oldal. A mai helyzetet jellemző, véresen komoly ellenségeskedéseknek akkor még nyoma sem volt, vagy legalábbis szelíd és szalonképes állapotok uralkodtak.

A nyugati világot *Susan Sontag*, *Hans Magnus Enzensberger*, *Danilo Kiš*, *Timothy Garton* képviselte többek között. Majd október 23-án az Inconnu csoport kiállított az Arteria galériában, ahol a rendőri felügyelet alól frissiben kikerült *Krassó György*, *Pák Tibor*, *Rácz Sándor*, *Mécs Imre* tartott megemlékezést *Maléter Pál* özvegye jelenlétében.

A lakiteleki „Élő antológia” szervezői meghívták a külföldieket és a hazaiakat is, de azok már (!) távol maradtak a Tisza-parti eseménytől annak ellenére, hogy az ő rendezvényükön ott volt a nemzeti ellenzék két legfontosabb személyisége, *Csurka István* és *Csoóri Sándor*. Az első

repedés innét fakadt. Az 1985-ös októberre emlékező Tisza-parti eseményt már akkor elhallgatták bal felől. Nem viszonozták a baráti látogatást. Nem jelentek meg a meghívottak, sőt teljesen elképesztő módon 1990 után még két nemzeti oldalhoz tartozó követszerző is oktondiul majdhogynem teljesen nivellálta Lakiteleket a korszakról szóló könyveikben. Ami ügyetlenkedés sajnos jellemző a népnemzeti, keresztény-konzervatív tábor tohuvabohuságára napjainkban is.

Még ehhez a kérdéskörhöz tartozik, hogy 1985 novemberére és decemberére *Csurka István*, *Fekete Gyula* – mint ellenzéki írók – és *Pozsgay Imre*, valamint *Nyers Rezső* – mint reformkommunisták – között beszélgetést rendeztek volna a nagy nyilvánosság előtt, de ezt a hatalom betiltotta. Nyilván a korábbi, októberi események hatására. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy *Csurka* nagyon fekete bárány volt a hatalom szemében, *Fekete Gyulát* sem bírták elviselni. *Nyers Rezső* renitens reformernek, *Pozsgay Imre* pedig párton belüli ellenzéknek számított. Még 1985 előtt *Pozsgayt* és *Bereczet* kitették a hatalomból. *Aczél György* azt mondta akkor *Kardos Györgynek*, a *Magvető* igazgatójának, hogy *Bereczet* csak „parkolópályára toltuk”, ami azt jelentette, hogy idővel „visszakerülhet” a „közforgalomba”, (vagyis a pártvezetésbe). *Pozsgayt* viszont „vakvágányra” taszajtottuk, ami politikai pályafutásának a végét jelentette a pártvezetés szándéka szerint.

1987. szeptember 27-én addig alig tapasztalható éles hangú tanácskozást tartottak Lakiteleken, mégpedig valóban a lakiteleki sátorban, 181 résztvevővel, köztük ma a liberálisokhoz tartozó személyekkel is, úgymint *Lengyel László*, *Gombár Csaba*, *Levendel Júlia*, *Levendel László*, *Konrád György*, *Sándor Iván*, *Závada Pál* többek közt. Azért említem e neveket, hogy érzekeltessem: az a hermetikus elzártság, amit a jobboldali vagy konzervatív írók, értelmiségiek és a baloldaliak, liberálisok között tapasztalhatunk manapság, még nem volt teljesen hő- és hangszigetelt akkoriban. ■

(folytatjuk)